

גרות – א – מצות והתייחסות לגר

רקע: א"ת ערך "גר", בפרט אות ט', "במצות ישראל עליו"

המצוות - פסוקים ומדרשי הלכה ומוני המצוות

**שמות פרק כג:ז', עפרש"י וראב"ע על פס' ט'
**ויקרא פרק יט:ל"ג-ל"ד
**דברים פרק י"ז-י"ט
**דברים פרק כד:ז-כ"ב
**מכילתא דרבי ישמעאל משפטים – על כ"ג:ט' - ד"ה וגר לא
**ספרא קדושים על י"ט:ל"ג
**רמב"ן ויקרא פרק יט פסוק יז, "ואהבת לרעך כמוך"
**בבלי בבא מציעא דף נט עמוד ב, "ת"ר המאנה את הגר" עד המשנה
**רמב"ם ע' ר"ז, רמב"ם ל"ת רנ"ב-רנ"ג ור"פ; רמב"ם דעות ו:ד; מכירה י"ד:ט"ו סנהדרין כ:י"ב
**ספר החינוך מצוה ס"ג-ס"ד, ובמנ"ח ס"ב' וד'; חינוך מצוה תל"א ובמנ"ח ס"ק ב'; ומוה תק"צ
**ספר המצוות לרס"ג עשה פ"ב ובקטע הא' של הר' פערלא

"אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו" – גר במקרא ביכורים ותפילה

**משנה ביכורים פרק א משנה ד
**ירושלמי ביכורים פרק א הלכה ד, "רבי יונה לא אמר... והורי כר' יהודה"
**רמב"ם פיה"מ ביכורים א:ד, רמב"ם הלכות ביכורים פרק ד הלכה ג
**תוספות בבא בתרא (פא.) ד"ה למעוטי, "אלו מביאין...ואורי כר"י"
חידושי הרמב"ן בבא בתרא (פא.) ד"ה והכתיב;
ספר אור זרוע ח"א - הלכות תפילה סימן קז; הגהות אשרי בבא בתרא פרק ה סימן יא
ראבי"ה ח"ב - מגילה סימן תקמט, בעקיר מ"עוד זאת..."
**שו"ת הרמב"ם סימן רצג
**שולחן ערוך אורח חיים סימן נג סעיף יט

"מקרב אחיך תשים עליך מלך" – גר וענייני שררה

**בבלי יבמות (מה:), "רבא אכשריה לרב מרי בר רחל... מקרב אחיך קרינן ביה"
(משנה סוטה (מא:), עפרש"י, גמ' שם (מא:)) "וכשהגיע...לאגריפס"
**רמב"ם הלכות מלכים פרק א:ד-ה'
**משנה סנהדרין (לב:), ובגמ' (לו:), "הכל כשרין...בדומין לך ליהויה", עפרש"י
**בבלי יבמות (קא:), "רב שמואל בר יהודה...ונקרא שמו בישראל (קב:), עפרש"י, בפרט ד"ה גר (קב:).
**רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה יא; רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ב:ט, וכ"מ שם
**שולחן ערוך חושן משפט סימן ז סעיף א

כדי שיתפוסו עליהם גרים או קשים גרים כספחת?

**האם יש מצוה לקבל גרים?: רמב"ם ספה"מ מ"ע ג', א"ת ערך "גרות", הקטע הא'
**בבלי יבמות (עח:), "ויאמר ה' אל שאול...ושמונים אלף חוצב בהר" (עט:).
**בבלי פסחים (פז:), "ואמר רבי אלעזר לא הגלה הקדוש ברוך...ורחמתי את לא רחמה"
**בבלי יבמות (קט:), "דא"ר יצחק מאי דכתיב... כספחת בעור", עפרש"י
**בבלי קידושין (ע:), "אמר ר' חמא ברבי חנינא כשהקב"ה משרה שכינתו...ולספחת"
**בבלי נדה (יג:), "ת"ר הגרים והמשחזקין בתינוקות מעכבין את המשיח...אני עשיתי", עפרש"י
**בבלי יבמות (מז:), "ומודיעים... מ"ט שהווי מצוה לא משהינן" (שים לב למונח "מצוה"), עפרש"י
**תוספות יבמות (מז: ד"ב קשים, תוספות קידושין (ע: ד"ה קשים)
**רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג:י"ד-י"ה

המתח - מעשי

**שו"ת אגרות משה יורה דעה ח"ד סימן כו
**שו"ת משנה הלכות חלק יב סימן רעד (שו"ת משנה הלכות חלק ד סימן קעא)

רקע: א"ת ערך "גר", בפרט אות ט', "במצות ישראל עליו"

ט. במצות ישראל על הגר. יש מי שכתב בדעת ראשונים שמצות עשה על ישראל להשוות את הגר שנתגייר וקיבל עליו את כל דברי התורה לישראל נמור לכל משפטיו ודיניו, שנאמר: וכי יגור אתך, גר בארצכם וגו' כאורח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם³⁹⁴, ואם נמנעו בית דין מלדון אותו לכל דבר בישראל נמור, וכן כל אדם שהתנהג עם הגר שלא כמו שנוהג עם אחד מישראל, הרי זה עובר על מצות עשה זו³⁹⁵.

מלבד מה שנצטוו ישראל על אהבת רעו³⁹⁶, שאף הגר בכלל זה, נצטוו במיוחד על אהבת הגר, שנאמר: ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים³⁹⁷, שכל הנכנס תחת כנפי השכינה אנו מצויים על אהבתו בשתי מצות עשה, אחת מפני שהוא בכלל רעים ואחת מפני שהוא גר³⁹⁸, שמפני שנכנס בתורתנו הוסיף השי"ת אהבה על אהבתו ויחד לו מצוה נוספת³⁹⁹. וגדולה הובח שחייבתנו תורה על הגרים ממה שחייבתנו על האב והאם, שעליהם נצטוו בכבוד ומורא, ואפשר שייכבד אדם וירא ממי שאינו אוהבו, ועל הגרים ציונו באהבה רבה המסורה לרב⁴⁰⁰. וכל העובר ומצער את הגר ומתירשף בהצלתו או בהצלת ממנו או שמיקל בכבודו, מצד שהוא גר ואין לו עוזר באומה, ביטל מצות עשה זו ועונשו גדול מאד, שהרי בכמה מקומות הזהירה תורה עליו⁴⁰¹. ויש שמנה את שתי המצות מהכתוב: כאורח וגו' הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך⁴⁰² ומהכתוב ואהבתם את הגר⁴⁰³, וכן אמרו: כשם שנאמר לישראל ואהבת לרעך כמוך, כך נאמר לגרים ואהבת לו כמוך⁴⁰⁴.

וכן הזהירה תורה במיוחד על אונאת הגר, וכל המאנה את הגר בין בממון ובין בדברים עובר בשלשה לאוין⁴⁰⁵. ואמרו: בשלשים ושישה — ויש אומרים: בארבעים ושישה — מקומות הזהירה תורה על הגר⁴⁰⁶.

בין במצות אהבת הגר ובין באזהרת אונאת הגר נסתפקו אחרונים עד כמה נקרא גר, אם הוא לבדו או גם בניו שהגורתם ולידתם בקדושה, ואם אף בניו בכלל עד כמה דורות נקראים גרים, ונוטים לומר שדינם כמו ליוחסין שנקראים גרים עד עשרה דורות או עד שישתקע שם גירות ממנו⁴⁰⁷.

וכן הזהירה תורה במיוחד על השיית דינו של גר, וכל המטה משפטו של גר עובר בשני לאוין, אחד שנאמר בכל ישראל: לא תעשו עול במשפטם⁴⁰⁸, ואחד שנאמר בגר: לא תטה משפט גר⁴⁰⁹.

היו לפנינו עניים הרבה או שבוים הרבה לפדותם, ואין בכיס של צדקה כדי לפרנס או לכסות או לפדות את כולם, מקדימים כהן לוי וישראל וממור ונתין לגר⁴¹⁰, — כששניהם שוים בהכמה⁴¹¹ — שהממור בא מטיפה כשרה והנתין גדל עמנו בקדושה⁴¹² והגר בא מטיפה פסולה ולא גדל עמנו בקדושה⁴¹³. אבל הגר קודם לעבד משוחרר⁴¹⁴, ואף על פי שהיה בדין שיהא עבד משוחרר קודם לגר, שזה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה אלא שזה היה בכלל ארור — שהרי לא מצא נח קללה לכנען גדולה מווי שיהיה עבד לאחיו, מכאן שכל עבד הוא בכלל ארור⁴¹⁵ — וזה לא היה בכלל ארור⁴¹⁶. וגר קודם למצרי ואדומי — שנתגיירו — לפי שהגר מותר לבוא בקהל לאלתר⁴¹⁷. גר וממור, מומר קודם, מפני מעשה שאירע⁴¹⁸, ופירשו אם באו לפניך גר להתייר ומומר לחזור בו, תטפל עם המומר קודם ואל תדחה אותו מפני מעשה שאירע בו⁴¹⁹. יהושע בן מרחיה שדחה לאותו האיש בשתי ידים⁴¹⁹.

ויש גורסים: גר ומשוחרר, משוחרר קודם⁴²⁰. מתפללים על הגרים בכרכה השלש עשרה של תפלת שמנהיעשרה*, וכוללם עם הצדיקים, שנאמר: מפני שיבה תקום והדרת פני זקן⁴²¹, וסמוך לו: וכי יגור אתכם גר⁴²².

בפירוט הפסוקים של שלשה הלאוין. 406 ברייתא כב"מ שם ר' אליעזר הגדול אומר כו' בל"ו ספוטות כו' ואמרי לה במ"ו כו'. וכמדרש תנחומא ריש ויקרא: ארבעים וששנה. 407 ע"י לעיל: בתנות. מנ"ח מצוה סד ומצוה תלא. 408 ויקרא יט לה. 409 דברים כד יז. ספרי שם; רמב"ם סנהדרין פ"כ הי"ב; וע"ע דין. 410 משנה הוריות יג א; רמב"ם סתנות עניים פ"ח הי"ז. 411 ע"י משנה שם ורמב"ם שם, ומוסב גם על נתיו וגר, ע"י מהרש"א בח"א ליומא ע"א ב. וע"י תפארת ישראל למשניות שם שכ' שבגר אפילו הוא ת"ח אינו קורם, וע"י תפארת יעקב שם שהשיג, וע"ע כבוד חכמים. 412 ע"ע נתינים. 413 גמ' שם; רמב"ם שם. 414 משנה שם; רמב"ם שם. 415 רש"י. 416 ברייתא הוריות שם; רמב"ם שם. 417 פהמ"ש להרמב"ם שם. וע"ע אדומי וע' מצרי על איסורם לכוא בקהל ער דור שלישי. 418 ירושלמי הוריות פ"ג ח"ה.

394 ויקרא יט לג"ד. 395 פי' הר"י פקלא למהמ"צ לרס"ג עשה פב ברעת רס"ג ובעל אזהרות אתה הנחלת, עי"ש בארוכה. 396 ע"ע אהבת ישראל. 397 דברים י יט. 398 רמב"ם דעות פ"ו ח"ד. 399 סהמ"צ להרמב"ם מ"ע רז, וע"י התינוך מצוה תלא. 400 תשובות הרמב"ם הוצ' פריימן סי' שסט בתשובתו לר' עובדיה נר צדק, עי"ש בארוכה. 401 החנוך שם. 402 ויקרא יט לד. 403 סמ"ג עשין י, ועי"ש בכאור המהרש"ג. 404 תו"ב ויקרא שם. וע"ע אהבת הנר, ושם שהושוותה אהבת הנר לאהבת המקום. וע"ע נרות, שו"א שבכ"ל אהבת הנר אף מצוה של קבלת נרים. 405 ב"מ גמ' ב. וע"י מכילתא שמות כב ב ורמב"ם מכירה פי"ד המ"ו והי"ז ומ"ם ולח"מ שם. וע"ע אונאת הנר, מחלוקת

419 פני משה שם. 420 פי' קצר דמוס קרוטושין בי"ש יש ספרים שגורסים. 421 ויקרא יט לב. 422 שם לג. מנילה יז ב; טור או"ח סי' קיח.

המצוות - פסוקים ומדרשי הלכה ומוני המצוות

****שמות פרק כג:ו-ז', עפרש"י וראב"ע על פס' ט'**

- (ו) לא תטה משפט אבינך בריבו:
- (ז) מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע:
- (ח) ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים:
- (ט) וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים:
- (ט) וגר לא תלחץ - בהרבה מקומות הזהירה תורה על הגר מפני שסורו רע: את נפש הגר - כמה קשה לו כשלוחצים אותו:

(ט) וגר לא תלחץ - גם עם השופט ידבר, בעבור שלא יחשב השופט כאשר יריב הישראלי עם הגר לעזור תורת ישראל, גם כן דברי יחיד אמר הכתוב לא תלחץ, והעד: ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (דברים א, טז):

****ויקרא פרק יט:ג-ל"ד**

(לג) וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו: (לד) כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני ה' א-להיכם:

****דברים פרק י"ז:ז-ט**

(יז) כי ה' א-להיכם הוא א-להי האלהים וא-דני האדנים האל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד: (יח) עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה: (יט) ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים:

****דברים פרק כד:י"ז-כ"ב**

- (יז) לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה:
- (יח) וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך יקוק אלהיך משם על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה: ס (יט) כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכך יקוק אלהיך בכל מעשה ידיך:
- (כ) כי תחבט זיתך לא תפאר אחריו לגר ליתום ולאלמנה יהיה: ס
- (כא) כי תבצר כרמך לא תעולל אחריו לגר ליתום ולאלמנה יהיה:
- (כב) וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה:

****מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - על כ"ג:ט' - ד"ה וגר לא**

וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים. לא תוננו, בדברים, ולא תלחצנו, בממון, שלא תאמר לו אמש היית עובד לבל קורס נבו, והרי חזירים בין שיניך, ואתה מדבר מילין כנגדי; ומנין שאם הונתו שהוא יכול להונך, תלמוד לומר כי גרים הייתם, מכאן היה רבי נתן אומר מוס שבך אל תאמר לחבירך - חביבין הגרים שבכל מקום הוא מזהיר עליהם + שמות כג ט + וגר לא תלחץ, וגר לא תונה + דברים י ט + ואהבתם את הגר, + שמות כג ט + ואתם ידעתם את נפש הגר. - רבי אליעזר אומר, גר לפי שסיאורו רע לפיכך מזהיר עליו הכתוב במקומות הרבה. - רבי שמעון בן יוחאי אומר, הרי הוא אומר + שופטים ה לא + ואוהבו מי שהמלך אוהבו, שנאמר + דברים י יח + ואוהב גר. - חביבין הגרים שבכל מקום הוא מכנן כישראל; נקראו בני ישראל עבדים, שנאמר + ויקרא כה נה + כי לי בני ישראל עבדים, ונקראו גרים עבדים, שנאמר + ישעיה נ ו + לאהבה את שם יי' להיות לו לעבדים; נקראו ישראל משרתים, שנאמר + שם / ישעיה / סא ו + ואתם כהני יי' תקראו משרתי אלהינו יאמר לכם, ונקראו הגרים משרתים, שנאמר + שם / ישעיה / נו ו + ובני הנכר הנלוים על יי' לשרתו; נקראו בני ישראל אוהבים שנאמר' [שם / ישעיה / מא ח + ואתה ישראל עבדי יעקב וגו'] זרע אברהם אוהבו, ונקראו הגרים אוהבים שנאמר ואוהב גר; נאמר בישראל ברית, שנאמר + בראשית יז יג + והיתה בריתי בבשרכם, ונאמר בגרים ברית, שנאמר + ישעיה נ ו + מחזיקים בבריתי; נאמר בישראל רצון, שנאמר + שמות כח לח + לרצון להם לפני יי', ונאמר בגרים רצון, שנאמר + ישעיה נ ז + עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי; נאמר בישראל שמירה, שנאמר + תהלים קכא ד + הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ונאמר בגרים שמירה, שנאמר + שם / תהלים / קמו ט + יי' שומר את גרים; אברהם קרא עצמו גר, שנאמר + בראשית כג ד + גר ותושב אנכי עמכם; דוד קרא עצמו גר, שנאמר + תהלים קיט יט + גר אנכי בארץ, ואומר + דה"א = דברי הימים א' = כט טו + כי גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל אבותינו כצל ימינו על הארץ ואין מקוה, ואומר + תהלים לט יג + כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי. חביבין הגרים, שלא מל אברהם אבינו אלא בן תשעים ותשע שנים, שאלו מל בן עשרים או שלשים, לא היה גר יכול להתגייר אלא בפחות מבן שלשים, לפיכך גלגל המקום עמו עד שהגיעו לתשעים ותשע שנים, שלא לנעול דלת בפני הגרים הבאים, וליתן שכר ימים ושנים, לרבות שכר עושי רצונו, לקיים מה שנאמר + ישעיה מב כא + יי' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר; וכן אתה מוצא בארבע כתות שהן עונות ואומרות לפני מי שאמר והיה העולם, ליי' אני, שנאמר + שם / ישעיה / מד ה + זה יאמר ליי' אני וזה יקרא בשם יעקב, וזה יכתוב ידו ליי' ובשם ישראל יכנה; ליי' אני, ואל יתערב בי חטא, וזה יקרא בשם יעקב, אלו גרי צדק וזה יכתוב ידו ליי', אלו בעלי תשובה, ובשם ישראל יכנה, אלו יראי שמים.

**ספרא קדושים על י"ט:ל"ג

פרק ח בא ואמר לו גר אני יכול קיבלו תלמוד לומר אתך במוחזק לך את שבאו עדים מנין תלמוד לומר וכי יגור בארצכם, אין לי אלא בארץ, בחוצה לארץ מנין תלמוד לומר אתכם בכל מקום שאתם, אם כן למה נאמר בארצכם אלא בארץ צריך להביא ראייה, ובחוצה לארץ אין צריך להביא ראייה. (ב) לא תונו אותו שלא תאמר לו אמש הייתה עובד עבודה זרה ועכשיו נכנסת תחת כנפי השכינה. (ג) כאזרח מה אזרח שקיבל עליו את כל דברי התורה, אף גר שקיבל עליו כל דברי התורה, מיכן אמרו גר שקיבל עליו את כל דברי התורה חוץ מדבר אחד אין מקבלים אותו, רבי יוסי ברבי יהודה אומר אפילו דבר קטן מדקדוקי סופרים. (ד) והיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כשם שנאמר לישראל ואהבת לרעך כמוך, כך נאמר לגרים ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים דעו מנפשו של גרים שאף אתם הייתם גרים בארץ מצרים.

**רמב"ן ויקרא פרק יט פסוק יז, "ואהבת לרעך כמוך"

וטעם ואהבת לרעך כמוך - הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חבירו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייד קודמין לחיי חבירך (ב"מ סב א): אלא מצות התורה שיאהב חבירו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב. ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוה אותם במלת "לרעך", וכן ואהבת לו כמוך (פסוק לד) דגר, שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו, כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה, ואם יהיה אוהבו בכל יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ובדעת ובחכמה, ולא שישווה אליו אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה, ויצוה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו, אבל יאהב ברבות הטובה לחבירו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה. ועל כן אמר ביהונתן (ש"א כ יז) כי אהבת נפשו אהבו, בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר (שם כג יז) ואתה תמלוך על ישראל וגו':

**בבלי בבא מציעא דף נט עמוד ב, "ת"ר המאנה את הגר" עד המשנה

תנו רבנן המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו עובר בשנים
 מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה לאוין + שמות כ"ב + וגר לא תונה + ויקרא י"ט + וכי יגור אתך גר
 בארצכם לא תונו אתו + ויקרא כ"ה + ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוחצו נמי שלשה
 כתיבי + שמות כב + ולא תלחצנו + שמות כג + וגר לא תלחץ + שמות כב + ולא תהיה לו כנשה וגר בכלל
 הוא אלא אחד זה ואחד זה בשלשה
 תניא רבי אליעזר הגדול אומר מפני מה הזהירה תורה בשלשים וששה מקומות ואמרי לה בארבעים
 וששה מקומות בגר? מפני שסורו רע
 מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים
 (תנינא) + מסורת הש"ס [תניא] + רבי נתן אומר מום שבך אל תאמר לחברך
 והיינו דאמרי אינשי דזקיף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיף ביניתא

*רמב"ם ע' ר"ז, רמב"ם ל"ת רנ"ב-רנ"ג ור"פ; רמב"ם דעות ו:ד; מכירה י"ד:ט"ו סנהדרין כ"ב
 ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה רז

והמצוה הר"ז היא שצונו לאהוב את הגרים והוא אמרו ית' (עקב י) ואהבתם את הגר, ואע"פ שהיה
 נכלל בזה עם ישראל באמרו ואהבת לרעך כמוך, לפי שזה הגר גר צדק, אבל בעבור שנכנס בתורתנו
 הוסיף לו האל אהבה וייחד לו מצוה נוספת כמו שעשה באזהרה באונאתו שאמר ולא תונו איש את
 עמיתו (בהר) ואמר (משפטי' כב) וגר לא תונה והתבאר מלשון הגמ' (ב"מ נט ב) שחייבין על אונאת הגר
 משום לא תונו איש את עמיתו ומשום וגר לא תונה [על"ת רנ - ג]. כן גם כן אנו חייבין באהבתו משום
 ואהבת לרעך כמוך ומשום ואהבתם את הגר. וזה מבואר אין ספק בו ואיני יודע אחד ממי שמנה
 המצות סכל מזה. וברוב המדרשות בארו שהאל יתעלה צונו על הגר כמו שצונו על עצמו יתעלה אמר
 (פ' שמע) ואהבת את י"י אלדיך ואמר ואהבתם את הגר:

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רנב

והמצוה הרנ"ב היא שהזהירנו מהונות הגר בדברים ג"כ. כלומר אונאת דברים. והוא אמרו יתעלה
 (משפטי' כב) וגר לא תונה. ולשון מכלאתא וגר לא תונה בדברים. ונכפלה האזהרה בו ואמר (קדושים
 יט) לא תונו אותו. ובספרא שלא תאמר לו אמש היית עובד עבודה זרה ועכשיו נכנסת תחת כנפי
 השכינה:

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רנג

והמצוה הרנ"ג היא שהזהירנו מהונות גר צדק ומהזיקו במקחו וממכרו והוא אמרו (משפטי' כב) ולא
 תלחצנו. ולשון מכלאתא ולא תלחצנו בממון. וכבר התבאר בגמר מציעא (נט ב) שהמאנה את הגר
 עובר משום לא תונו איש את אחיו ומשום וגר לא תונה וכן הלוחצו עובר משום לא תלחצנו נוסף על
 האזהרה (רנ) שהוא נכלל עם ישראל, רוצה לומר אונאת ממון:

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רפ

והמצוה הר"פ היא שהזהיר השופט מהטות דין הגרים והיתומים והוא אמרו יתעלה (תצא כד) לא
 תטה משפט גר יתום. והנה כבר התבאר לך (ל"ת רעג) כי מי שיטה משפט אחד מישראל עובר בלאו
 אחד והוא (קדושים יט) לא תעשו עול במשפט. ואם הטה משפט גר עובר בשני לאוין. ובספרי לא תטה
 משפט גר מלמד שכל המטה משפט גר עובר בשני לאוין ואם היה גר יתום עובר בשלשה לאוין:

רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ד

אהבת הגר שבא ונכנס תחת כנפי השכינה שתי מצות עשה, אחת מפני שהוא בכלל ריעים ואחת מפני
 שהוא גר והתורה אמרה ואהבתם את הגר, צוה על אהבת הגר כמו שצוה על אהבת עצמו שנאמר
 ואהבת את ה' אלהיך, הקב"ה עצמו אוהב גרים שנאמר ואוהב גר.

רמב"ם הלכות מכירה פרק יד הלכה טו

כל המאנה את הגר בין בממון בין בדברים עובר בשלשה לאוין, שנאמר וגר לא תונה זה הונית דברים,
 ולא תלחצנו זה הונית ממון, הא למדת שכל המאנה את הגר עובד בשלשה לאוין משום לא תונו איש
 את עמיתו, ומשום אל תונו איש את אחיו, ומשום וגר לא תונה.

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כ הלכה יב

כל המטה משפט אחד מישראל עובר בלאו אחד שנאמר לא תעשו עול במשפט, ואם היה גר עובר בשני
 לאוין שנאמר לא תטה משפט גר, ואם היה יתום עובר בשלשה לאוין שנאמר משפט גר יתום.

**ספר החינוך מצוה ס"ג-ט"ד, ובמג"ה ס"ב' וד'; חינוך מצוה תל"א ובמנ"ח ס"ק ב'; ומוה תק"צ

סג - שלא להונות הגר בדברים

שנמנענו מלהונות הגר אפילו בדברים, והוא אחד מן האומות שנתגייר ונכנס בדתינו, שאסור לנו לבזותו אפילו בדברים, שנאמר [שמות כ"ב, כ'] וגר לא תונה. ואף על פי שאנו מזהרים בזה בישראל, וזה כיון שנכנס בדתינו הרי הוא כישראל, הוסיף הכתוב לנו אזהרה בו, וגם נכפלה האזהרה עליו דכתיב [ויקרא י"ט, ל"ג] לא (תוננו) [תונו אותן] פעם אחרת, לפי שענין האונאה אליו קרובה יותר מבישראל, כי הישראל יש לו גואלים שתובעין עלבוננו. ועוד טעם אחר בו, שיש חשש בו שלא יחזור לסורו מכעס הבזיונות. ואמרו בספרא [ויקרא שם] שלא תאמר לו אמש היית עובד עבודה זרה ועכשיו נכנסת תחת כנפי השכינה.

משרשי המצוה, מלבד מה שכתבנו, כדי לכופף את יצרנו לעולם לבל נעשה כל אשר נמצא בכחנו לעשות לרעה, על כן הזהירנו בזה האיש שהוא בינינו בלי עוזר וסומך, ויש כח ביד כל אחד ואחד ממנו עם אוהביו עליו, לבל נעביר עליו את הדרך כלל אפילו בדברים כאילו הוא כאחד ממנו, ומתוך גדרים כאלו נקנה נפש יקרה ומסולסלת מעוטרת המדות הראויה לקבלת הטוב, ויושלם בנו חפץ השם יתברך שחפץ להטיב.

דיני המצוה, כגון רוב האזהרות שהזהירונו זכרונם לברכה עליו, והודיעונו להזהירנו עוד בדבר שבעשרים וארבע מקומות הזהירה התורה עליו, וכתבו גם כן לחזוק המצוה שבאותו לשון שנצטוינו באהבת המקום נצטוינו באהבת הגר, שבאהבת המקום כתיב [דברים ו', ה'] ואהבת את ה', ובאהבת גר כתיב [שם י', י"ט] ואהבתם את הגר, והרבה דברים כאלו, במדרשים ובקצת מקומות בתלמוד. ונוהגת בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ובנקבות. ועובר עליה וביזהו עבר על לאו, ואין לוקין עליו לפי שאין בו מעשה.

סד - שלא להונות הגר בממון

שנמנענו שלא להונות הגר בממון, שאם יהיה לנו עמו משא ומתן שלא להונות אותו, שנאמר [שמות כ"ב, כ'] ולא תלחצנו, ואמרו במכילתא [כאן] ולא תלחצנו, בממון. וזה הלאו נוסף על הלאו שיכללהו עם ישראל כולם, שהם בלאו דאונאת ממון, ונזהרנו עליו בדברים ובממון מן הטעם שכתבנו. כל משפטיה במצוה הקודמת לזו.

ובלאו דאונאת ממון בישראל נכתוב קצת פרטי ההונאה, בעזרת השם.

[ב] ועיין מה שכתב הרב המחבר לקמן מצוה של"ח, דלאו זה דאונאת

דברים אינו באם אחד התחיל להתקוטט עמו, שאי אפשר לאדם להיות כאבן דומם. נראה מנד הסברא דלאן נמי זה הדין, ולא עדיף גר בזה, ונ"ע להקל בזה שלא נחפרש.

ומבואר בש"ס שם נ"ט ע"א, לא תונו איש את עמיתו, עם שאתך בתורה לא תונוהו, מבואר דהלאו של אונאת דברים בישראל אינו אלא בעם שאתך וכו', והר"מ לא הביא זה, ובחומ"מ סי' רכ"ח ס"א מביא רמ"א בהג"ה דין זה דאינו מצוה באונאת דברים אלא ליראי השם, ועיין סמ"ע סק"ג וסק"ד, ובנימוקי יוסף שם. עכ"פ נראה דדוקא בישראל, דהלאו הוא לא תונו איש את עמיתו, לר"ך שיהיה אמו בתורה ובמצוות, אבל גבי גר הלאו בכל ענין, דלא כתיב עמיתו, אך אם הוא אינו בתורה ובמצוות אינו עובר רק בשני לאוין, ולא בלאו דישראל, ופשוט, ועיין מה שכתוב לקמן מצוה של"ח א"ה.

[ד] ונראה לענ"ד דדוקא גר גמור

הזהרנו עליו בלאוין אלו, אבל עבד כנעני אף שנתקדש ונכנס לדת אינו חייב בכל המצוות כמו גר ולא נקרא גר, ואין מזהרים על אונאתו מלאו דגרי, רק בצדק מחוץ לדרך לארץ ישראל מצוים אנו בלאו דלא תסגיר בפרשת תל"א [מצוה תקס"ח], ולא תונו, כמו שמבואר לקמן מצוה תקס"ט. ואם עבד כנעני הוא בכלל לאו של ישראל לא תונו איש את עמיתו, עיין מה שכתוב בעזה"י לקמן מצוה של"ח.

תלא - מצות אהבת הגרים

שנצטוינו לאהוב הגרים, כלומר שזוהר שלא לצער אותם בשום דבר, אבל נעשה להם טובה ונגמול אותם חסד כפי הראוי והיכולת. והגרים הם כל מי שנתחבר אלינו משאר האומות שהניח דתו ונכנס בדתנו, ועליהם נאמר [דברים י', י"ט] ואהבתם את הגר כי גרים הייתם. ואף על פי שיכללו כמו כן הציווי בישראל, שנאמר עליו ואהבת לרעך [מצוה רמ"ג], שהרי גר צדק בכלל רעך הוא, הוסיף לנו השם בו מצוה מיוחדת לו באהבתו. וכמו כן הדבר במניעה מלרמות אותו, שאף על פי שהיה בכלל ולא תונו איש את עמיתו [מצוה של"ח], הוסיף לנו הכתוב בו מניעה מיוחדת לו באמרו וגר לא תונה [מצוה ס"ג], ואמרו בגמרא [ב"מ נ"ט ע"ב] שהמאנה הגר עובר משום לא תונו וגו', ומשום גר לא תונה, וכמו כן מבטל מצות ואהבת לרעך, ומצות ואהבתם את הגר.

משרשי המצוה. כי השם בחר בישראל להיות לו לעם קדוש ורצה לזכותם, ולכן הדריכם וציוס על דרכי החנינה והחמלה, והזהירם להתעטר בכל מדה חמודה ויקרה למצוא חן בעיני כל רואיהם, ויאמרו עם ה' אלה. וכמה היא דרך נעימות וחמדה להתחסד ולגמול טובה לאשר הניח אומתו וכל משפחת בית אביו ואמו ויבא לחסות תחת כנפי אומה אחרת באהבתו אותה ובבחירתו באמת ושנאת השקר, ובהיותנו זוכים למדות טובות הללו תחול טובת האל עלינו ותדבק בנו, ושום דבר לא תמנענו ממנו, כי הטובה תתפשט בטובים והפכה ברעים.

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה [שם נ"ח ע"ב] שלא יאמר אדם לגר זכור מעשיך הראשונים, ומה שאמרו [סנהדרין צ"ד ע"א] גיורא עד עשרה דרי לא תבוי ארמאה באנפיה, וכל זה שלא לצער בשום ענין. והפלת האהבה שהפליגו בהם עד שאמרו שהשוה הכתוב אהבתם לאהבת המקום, שבהם נאמר ואהבתם, ובאהבת המקום ואהבת, כמו שכתבתי בסדר משפטים לא תעשה ו' [מצוה ס"ג]. ויתר פרטיה במדרשות ובמקומות כגמרא.

ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות.

ועובר עליה ומצער אותם או שמתרשל בהצלתם או בהצלת ממונם או שמקל בכבודם מצד שהם גרים ואין להם עוזר באומה, ביטל עשה זה. ועונשו גדול מאד, שהרי בכמה מקומות הזהירה תורה עליהם. ויש לנו ללמוד מן המצוה היקרה הזאת לרחם על אדם שהוא בעיר שאינה ארץ מולדתו ומקום משפחת אבותיו, ולא נעביר עליו הדרך במצאנו אותו יחידי ורחקו מעליו עוזריו, כמו שאנו רואים שהתורה תזהירו לרחם על כל מי שצריך עזר, ועם המדות הללו נזכה להיות מרוחמים מהשם יתברך, וברכות שמים ינוחו על ראשנו. והכתוב רמז טעם הציווי באמרו כי גרים הייתם בארץ מצרים, הזכיר לנו שכבר נכוינו בצער הגדול ההוא שיש לכל איש הרואה את עצמו בתוך אנשים זרים ובארץ נכריה, ובזכרו גדול דאגת הלב שיש בדבר וכי כבר עבר עלינו והשם בחסדיו הוציאנו משם, יכמרו רחמינו על כל אדם שהוא כן.

[ב] וגם לא תחבא עד כמה נקרא גר,
 אם הוא לבדו שנכנס לדת, או
 אם גם בניו אחריו, ולא תחבא עד כמה
 דורות הם גרים. ונראה דדינו כמו לענין
 יחסין בל"ה"ו סי' ו' סכ"א דעד כמה
 דורות נקראים גרים, רק אם יש ז' אחד
 ישראל דאינו כגר לענין יחוס עי"ש, הכי
 נמי אינו כגר לענין מצוה זו, שיש לו עוזר
 באומה, עיין בדברי הרב המחבר.

תקצ - שלא להטות משפט גר או יתום

שנמנע הדיין מהעלים עין להטות דין הגר או היתום, ועל זה נאמר [דברים כ"ד, י"ז], לא תטה משפט גר יתום וגו'.

בענין הטיית המשפט כתבתי למעלה בסדר קדושים [מצוה רל"ג] ומשפטים [מצוה פ"א] הצריך לפי ענין הספר, וקחנו משם.

ועובר על זה והטה משפט הגר עובר בשני לאוין, האחד זה הנזכר כאן, ועל לא תעשו עול במשפט הנזכר בסדר קדושים תהיו. ואם היה גר ויתום עובר בשלשה, אחד משום גר ואחד משום יתום שנזכרו בכאן, ואחד משום לא תעשו עול במשפט.

ועיקר האזהרה מזה אין ספק שהיא על האנשים שהם בעלי המשפט, ומכל מקום הנשים בכלל האיסור הן.

**ספר המצוות לרס"ג עשה פ"ב ובקטע הא' של הר' פערלא

וגם לשון רבינו כאן לא יתכן לפרש כן כמבואר. אבל הוא עשה כללים להשוותו לגר לזק לכל דבריו באחד משאר אורחי ישראל. ועל זה כתיב באזרח מכס יהי'. וכמו שביאר רבינו שמעון הגדול ז"ל באזהרות אלה הנחלת שבבאחי שכתב. והקרבנה גרי לזק לגור יחד ולקיים חוקים כמחופשי מפרך לוטים. ור"ל דאפי' המלוות והחוקים שהם זכר לייחוס מלרים שיה צהם הגר לאזרח אפי' שהוא לא ילא ממלרים. וכבר נכפלה מלוה זו (בפרשה בא) דכתיב תורה אחת יהי' לאזרח ולגר הגר בתוככם. ובמחילתא שם על מקרא זה הניח תורה אחת יהי' לאזרח למה נאמר. והלא כבר נאמר והי' באזרח הארץ. ומס תלמוד לומר תורה אחת יהי' לאזרח. לפי שהוא אומר ובי יגור ארץ גר. אין לי אלא פסח שהשוה בו הגר לאזרח שאר כל המלוות שבחורה חזיו. ס"ל תורה אחת יהי' לאזרח. בא הכתוב והשוה הגר לאזרח בכל מלוות שבחורה עיי"ש. אלא דשם לא בא הכתוב אלא לחייב את הגר בכל המלוות כולן ככל ישראל האזרחים. אבל כאן לא קאי על הגר. אלא על כל ישראל לחייבם שהם יתנהגו עם הגר לכל דבר כמו עם אחד משאר כל ישראל. ולפי' מתפרשים על כן דברי רבינו הגאון ז"ל כאן. אפי' שלא ראיתי לאחד מכל שאר מוני המלוות שימנו עשה זו. הן אמה דלפי' קשה לכאורה מה שמנה רבינו הגאון ז"ל לקמן במנין הלאוין לאו דלא חונו גר. וכן לאו דגר לא תלחץ עיי"ש. והשתא תיפוק לי' דהו"ל בכלל עשה זו דכאזרח מכס יהי' וגו'. וכיון שכבר מנה העשה הכללי לא יהי' לו לרבינו ז"ל למנות לאוין אלו. אבל שם בלא"ה קשה דתיפוק לי' דהו"ל בכלל ישראל וליכא נפק"מ בלאוין אלו אלא כדי לעבור על הגר בשני לאוין. וכל כיו"ב אין בא במנין המלוות לדרכו של רבינו הגאון ז"ל. ועי' ל"ל דלדעה רבינו הגאון ז"ל יש בלאוין אלו איסור נוסף בגר יותר ממה שהזכירה תורה על הישראל וכמו שיתבאר במקומו בס"ד. וא"כ ממילא גם מכאן לא תקשה מידי :

גרי צדק באזרח. ז"ע בכוונת רבינו הגאון ז"ל במלוה זו. כי דבריו סתומים הרבה בזה. והנה גם בה"ג והר"א סוקן והר"י אלברגלוי ז"ל מנו במספר הפרשיות פרשת גר ותושב עיי"ש. וגם דבריהם ז"ל לא נחבארו וסתומים מאוד. וראיתי באזהרות אלה הנחלת שכתב וז"ל והקרבנה גרי לזק לגור יחד ולקיים חוקים כמחופשי מפרך לוטים ולחון גרי שטר ולהאכילם נבלות עכ"ל עיי"ש. ודבריו נראין ממש כדברי רבינו כאן אלא שהאר"ך יותר. דגם רבינו ז"ל מסיים כאן והנבלה להושי פתח. והם כמעט דברים אחדים. והנראה מדבריו דענין המלוה הוא ממש"כ (בפרשת קדושים) וכי יגור אהכס גר בארלכס וגו' באזרח מכס יהי' לכם הגר הגר אהכס ואהבה לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מלרים וגו'. וזהו שכתב כמחופשי מפרך לוטים. כמו שכתוב כי גרים הייתם בארץ מלרים. ובספרא (פרשת קדושים פ"ה) דריש מינה באזרח. מה אורה שקיבל עליו את כל התורה אף גר שקיבל עליו את כל דברי התורה. מכאן אמרו גר שקיבל עליו את כל דברי התורה מוצ' מדבר אחד אין מקבלין אותו עיי"ש. וא"כ יהי' ענין המלוה דכל גר שנתגייר וקבל עליו את כל דברי התורה חייבין להשוואו לכל משפטי' ודיני' לישראל גמור. ואם נמנעו ב"ד מלדון אותו לכל דבר לישראל גמור. וכן כל אדם שהתנהג עם הגר שלא כמו שנוהג עם אחד מישראל. הרי זה עובר בעשה זו דכתיב באזרח מכס יהי' ואהבת לו כמוך. והנה בה"ג וסייעתו וגם הרמב"ם (בס"מ פסין ר"ז) וכן כל הנמשכים אחריו מנו עשה דאהבת גר במנין העשין מדכתיב (בפרשת עקב) ואהבתם את האר. ולא ידעתי למה לא מנא"ה מקרא המוקדם (בפרשת קדושים) דכתיב ואהבת לו כמוך אבל לדעת רבינו הגאון ז"ל לא יתכן שימנה עשה זו. כיון דליכא נפקותא בעשה א אלא כדי להוסיף עשה יחיתא דגר לזק. ולעבור עליו בעשה עשין. וכיו"ב אינו בא במנין לדרכו של רבינו הגאון ז"ל כמו שביארנו בכמה דוכתי. וכבר ביארנו בזה (לפיל סוף עשה י"ט) עיי"ש.

"אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו" – גר במקרא ביכורים ותפילה

**משנה ביכורים פרק א משנה ד

אלו מביאין ולא קורין:

הגר מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו"

ואם היתה אמו מישראל, מביא וקורא,

וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו, אומר "אלהי אבות ישראל"

וכשהוא בבית הכנסת אומר "אלהי אבותיכם"

ואם היתה אמו מישראל אומר "אלהי אבותינו":

**ירושלמי ביכורים פרק א הלכה ד, "רבי יונה לא אמר... והורי כר' יהודה"

רבי יונה לא אמר כן אלא רבי שמע לאילין דבי בר עשתור דאינון גרים בני גרים אומר' אלהי אבותינו

והא תנינן אם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו

הא גרים בני גרים לא

אמר רבי יוסה קיימה בנימן בר עשתור קומי רבי חייה בר בא רבי חזקיה בשם רבי חייה בר בא קיימה בר עשתור קומיטן בגוי שבא בעבירה על בת ישראל היא מתניתא רבי זריקן אמר רבי זעורא בעי כלום הוא מתכוין לא לאברהם ליצחק וליעקב וכי אברהם יצחק ויעקב אבותיהם היו נשבע הקב"ה לא לזכרים שמא לנקיבות תני בשם רבי יהודה גר עצמו מביא וקורא מה טעם כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היית אב לארם ועכשיו מיכן והילך אתה אב לכל הגוים רבי יהושע בן לוי אמר הלכה כר' יהודה אתא עובדא קומי דר' אבהו והורי כרבי יהודה

**רמב"ם פיה"מ ביכורים א:ד, רמב"ם הלכות ביכורים פרק ד הלכה ג כל זה ברור. אלא שפסק ההלכה מביא הגר עצמו בכורים וקורא, וסמכוהו למה שאמר ה' לאברהם כי אב המון גוים נתתיך, אמרו, לשעבר הייתה אב לארם עכשיו אב לכל העולם כולו. ולפיכך אפשר לכל גר לומר אשר נשבע ה' לאבותינו, מפני שאברהם אב לכל באי העולם לפי שלימדם האמונה והדת.

הגר מביא וקורא שנאמר לאברהם אב המון גוים נתתיך הרי הוא אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה, ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ, וכן כהנים ולוים מביאין וקורין מפני שיש להן ערי מגרש.

**תוספות בבא בתרא (פא.) ד"ה למעוטי, "אלו מביאין...ואורי כר"י" אלו מביאים ולא קורין הגר מביא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ומכח ההיא משנה לא היה מניח רבינו תם לגרים לברך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחלת לאבותינו ארץ טובה וקתני נמי (שם) כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו ולר"י נראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כההיא משנה אלא כר"י דפליג עלה כדאיתא בירושלמי (בכורים פ"א) דאמר תני בשם ר"י גר עצמו מביא וקורא מאי טעמא דאמר קרא (בראשית יז) כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היה אב לארם מכאן ואילך לכל גוים ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כר"י עובדא אתא קומי רבי אבהו ואורי כר"י

חידושי הרמב"ן בבא בתרא (פא.) ד"ה והכתיב; והכתיב אדמתך ההוא למעוטי אדמת גוי. וה"ר שמואל ז"ל גריס והכתיב תרי אדמתך חד למעוטי אדמת גוי וחד למעוטי אדמת גר, ומיהו לרבנן נמי איצטריך למעוטי אדמת גוי וגר כגון שלקח שדה מהן דלא נימא לוקח מביא בכורים מפירות שגדלו ברשות גר וגוי כדאמרינן בפ' השולח (מ"ז ב'), אלא דמשמע דלרבנן גוי וגר מחד קרא נפקי דהן פטורין ואדמתן מימעטא, ואידך אדמתך מדריש התם במס' בכורים לנוטע בתוך שלו והבריך בתוך של רבים או שנטע בתוך שלו והבריך בתוך שלו ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע ואע"ג דליכא איסורא בנטיעתו כיון שאין כל גדוליו בתוך שלו אינו מביא, אבל לר"מ לא צריך להכי דהא ודאי מביא וקורא דלא גרע מלוקח פירות מן השוק דמחייבין ליה השתא, ובדאיכא איסורא כגון אילן הסמוך [למיצר] או סקריקון וגזלן לא צריך קרא דשונא גזל בעולה הוא, ועוד מאשר נתת לי נפקא, ואע"ג דקתני להו התם במשנת מסכת בכורים משום שארא נקט להו, ומיהו בירושלמי התם פירשו א"ר יוחנן וכולם מתורת גזל ירדו להם שהמוכר שביל לחברו קנה עד התהום ופירשו שם נמי שאם הבריך ברשות מביא וקורא, ולהאי סברא אפי' לרבנן נמי תרי אדמתך צריכי למעוטי אדמת גר ואדמת גוי דמשום גזל מימעטי אינך ומלי נפקא.

ספר אור זרוע ח"א - הלכות תפילה סימן קז פ"ק דביכורים תנן. הגר מביא ואינו קורא מפני שאינו יכול לומר אשר נשבעת לאבותינו ואם היתה אמו מישראל מביא וקורא. וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא בביהכ"נ אומר אלהי אבותיכם ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו. ותניא בספרי אשר נשבע ה' לאבותיכם פרט לגרים לתת לנו פרט לעבדים. ואמר פ' בתרא דמכות כיון דאיכא ביכורי הגר דבעי למימר אשר נשבע ה' לאבותינו ולא מצי אמר לא פסיקא לי'. ותניא בתוספתא פ"ק דביכורים ר' יהודה אומר כל הגרים כולם מביאים ולא קורין. ובני קני חותן משה מביאין וקורין שנא' והיה כי תלך עמנו וגו'. ופר"ת דברייתא איירי כשאמו מישראל. וה"ק כל הגרים כולם מביאים ולא קורין אפי' אמו מישראל. ובני קני חתן משה מביאין וקורין כשאמו מישראל מביא וקורא דמשמע בכל גרים ואפי' אינך

בני קיני והלכה כברייתא. ואמר בירושלמי פ"ק דביכורים תני בשם ר' יהודה גר עצמו מביא וקורא מאי טעמא כי אב המון גוים נתתיך. לשעבר היית אב לארם ועכשיו אתה [אב] לכל הגוים רבי יהושע בן לוי אמר הלכה כר' יהודה. אתא עובדא קומי ר' אבהו והורה ואמר הלכה כר' יהודה. ונראה בעיני דברייתא דירושלמי איירי כגון שאותו גר מבני קני חתן משה מדלא קתני כל הגרים כדקתני בתוספתא דבכורים והיינו טעמא שהרי כמו שמצינו שלקחו אלעזר ומשה מבנות פוטיאל כן יש לומר שלקחו בני פוטיאל מבנות ישראל. וכן ר' יהודה דורש בספרי שבני פוטיאל לקחו מבנות ישראל ומפני שנתערבו בני פוטיאל ובנות פוטיאל בישראל ע"כ כל הבא מזרעם מביא וקורא לאפוקי שאר גרים שאפי' אמו מישראל אינו מביא וקורא כדתנן במתניתא מעתה ירושלמי ותוספתא הכל אחד. והא דאמר דריב"ל ור' אבהו פסקו הלכה כר"י היינו כר' יהודה דברייתא וכן היא נוחא שנעמיד ירושל' כדעת התוספתא כי התוספתא שלנו יש לסמוך עליה כי תוספתא שלנו ר' הושעיא היא כדאמר פ"ק דב"ק תני ר' חייא עשרים וארבע אבות ניזקין הם ואמר נמי התם תני ר' הושעיא שלשה עשר אבות ניזקין הן ותניא בתוספת' דידן פ"ט שלש' עשר ניזקין וכו' אלמא דסמכא היא כדאמר פ' ע"פ כל ברייתא דלא מתניא בי ר' חייא ור' הושעיא לא מותבינן מינה. ע"כ יש לנו לפרש ההיא דירושל' אחר הברייתא הילכך כל שאר גרים אפילו אמן מישראל אינם מתפללים כ"א אלהי ישראל ובני קני מתפללין אלהי אבותינו. מיהו בביהכ"נ אומר אלהי אבותיכם. והאידינא כל הגרים בחזקת שאינם בני קני כי בני קני נתערבו מאז בישראל. ותו דכל דפריש מרוב אומות העולם פריש:

הגהות אשרי בבא בתרא פרק ה סימן יא

גר מביא בכורים ואין קורא משום דלא מצי אמר אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו ומכח זאת המשנה לא היה מניח ר"ת לגרים לזמן וקתני נמי כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם ואם היתה אמו מישראל אומר אבותינו ור"י אומר דלא קי"ל כהיא משנה אלא כרבי יהודה דאמר בירושלמי דגר מביא וקורא מ"ט דכתיב אב המון גוים נתתיך לשעבר היית אב (לאדם א') + לארם + מכאן ואילך לכל גוים ואריב"ל הלכה כר' יהודה וכן פוסק הזהיר ור"ת אומר דההיא דירושלמי משבשתא היא ובה"ג פוסק כר"ת ורבינו שמשון אומר אע"ג דאמו מישראל נהי דמצי למימר לאבותינו מ"מ אין חייב מן התורה בברכת המזון ואין יכול להוציא את אחרים דכתיב וברכת על הארץ הטובה אשר נתן לך ולא היה לו חלק בארץ ומהאי טעמא מספקא ליה לגמרא אם נשים חייבות בברכת המזון מן התורה ולא נהירא דלגבי נשים הוי טעמא לפי שאין ברית בנשים ולא משום דכתיב אשר נתן לך. פ"י. מהרי"ח:

ראבי"ה ח"ב - מגילה סימן תקמט, בעיקר מ"עוד זאת..."

עוד זאת הגיד לי כי מנעוהו להתפלל במקום שליח ציבור בוירצבורג. ונראה לי דצללו במים אדירים והעלו חרס בידם, דאף על גב דתנן במסכת בכורים אלו מביאין ולא קורין (וכו') הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר [נשבע ה'] לאבותינו וכו' + דברים כ"ו ג' +, כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם, מיהו בגמרא ירושלמי בסוף דהנך מתניתין תני בשם רבי יהודה גר עצמו מביא וקורא מה טעם כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היית אב לארם מכאן ואילך אתה אב לכל הגוים אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי יודה [אתא עובדא קומיה דרבי אבהו] והורה כרבי יודה. והואיל שהאמוראים פוסקים כרבי יהודה ודלא כמתניתין, ותו מעשה רב, קיימא לן כוותיה. והוא הכריחוני לחוות דעתי, וכן עשיתי. ויש שדוחין ואומרים שיש ירושלמי שכתוב בו תני בשם רבי חייא וכו' עד הלכה כרבי יהודה, ואומר דאדרבי יהודה דתוספתא דבכורים, דקא אמר רבי יהודה התם דבני קיני מביאין וקורין, קאי. וליתא, שכיון שבירושלמי לא הוזכרה הברייתא אין דרך לפסוק על מה שלא הביא, ואף כי בירושלמי ישן בשפירא >נמצא תני בשם רבי יודה וכו' עד הלכה כרבי יודה. וכן הסכימו רבותי שבשפירא > בזה כדברי. ובתוספתא תניא רבי יהודה אומר כל הגרים מביאין ולא קורין בני קיני מביאין וקורין שנאמר והיה כי תלך עמנו וגו' + במדבר ל' ל"ב +, ותרי תנאי אליבא דרבי יהודה, אי לא קאי בירושלמי על בני קיני. ועוד יש שמתירין לו לקרות בכתב גלחים משום עת לעשות לה' הפרו תורתך + תהלים קי"ט קכ"ב +, כענין תרגום ותורה שבעל פה דכתבינן, וליתא. אבי מורי:

**שו"ת הרמב"ם סימן רצג

שאלות ששאל ר' עובדיה גר צדק מרבינו משה זצ"ל ותשובותיו. אמר משה ב"ר מימון מבני גלות ירושלם אשר בספרד זצ"ל. הגיע אלינו שאלות מרנא ורנבא עובדיה המשכיל המבין גר הצדק ישלם יי פעלו ותהי משכרתו שלימה מעם יי אלהי ישראל אשר בא לחסות תחת כנפיו. שאלת על עסקי הברכות והתפלות בינך לבין עצמך או אם תתפלל בצבור היש לך לומר אלהינו ואלהי אבותינו ואשר קדשנו במצותיו וצונו ואשר הבדילנו ואשר בחר בנו ושהנחלת את

אבותינו ושהוצאתנו מארץ מצרים ושעשה נסים לאבותינו וכל כיוצא באלה הענינים. יש לך לומר הכל כתקנם ואל תשנה דבר אלא כמו שיתפלל ויברך כל אזרח מישראל כך ראוי לך לברך ולהתפלל בין שהתפללת יחידי בין שהיית שליח צבור. ועיקר הדבר שאברהם אבינו הוא שלמד כל העם והשכילם והודיעם דת האמת וייחודו של הקב"ה ובעט בע"ז והפר עבודתה והכניס רבים תחת כנפי השכינה ולמדם והורם וצוה בניו ובני ביתו אחריו לשמור דרך ה' כמו שכתוב בתורה + בראשית י"ח ט+ כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' וגו'. לפיכך כל מי שיתגייר עד סוף כל הדורות וכל המיוחד שמו של הקב"ה כמו שהוא כתוב בתורה תלמידו של אברהם אבינו ע"ה ובניו ביתו הם כולם והוא החזיר אותם למוטב כשם שהחזיר את אנשי דורו בפיו ובלמודו כך החזיר כל העתידים להתגייר בצואתו שצוה את בניו ואת בני ביתו אחריו. נמצא אברהם אבינו ע"ה הוא אב לזרעו הכשרים ההולכים בדרכיו ואב לתלמידיו וכל גר שיתגייר. לפיכך יש לך לאמר אלהינו ואלהי אבותינו שאברהם ע"ה הוא אביך ויש לך לומר שהנחלת את אבותינו שלאברהם נתנה הארץ שנ' + בראשית י"ג י"ז, א"ן+ קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה. אבל שהוצאתנו ממצרים או שעשית נסים לאבותינו אם רצית לשנות ולומר שהוצאת את ישראל ממצרים ושעשית נסים עם ישראל אמור. ואם לא שנית אין בכך הפסד כלום מאחר שנכנסת תחת כנפי השכינה ונלוית אליו אין כאן הפרש בינינו ובינך. וכל הנסים שנעשו כאלו לנו ולך נעשו. הרי הוא אומר בישעיה + ישע' נ"ו ג' + ואל יאמר בן הנכר הנלוה אל ה' לאמר הבדל הבדילני /יבדילני/ ה' מעל עמו וגו', אין שום הפרש כלל בינינו ובינך לכל דבר. ודאי יש לך לברך אשר בחר בנו ואשר נתן לנו ואשר הנחילנו ואשר הבדילנו. שכבר בחר בך הבורא יתעלה והבדילך מן האומות ונתן לך התורה שהתורה לנו ולגרים שנ' + במד' ט"ו ט"ו+ הקהל חוקה אחת לכם ולגר הגר חוקת עולם לדורותיכם ככם כגר יהיה לפני י". תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם. ודע כי אבותינו שיצאו ממצרים רובם עובדי ע"ז היו במצרים נתערבו בגוים ולמדו מעשיהם עד ששלח הקב"ה משה רבינו ע"ה רבן של כל הנביאים והבדילנו מן העמים והכניסנו תחת כנפי השכינה לנו ולכל הגרים ושם לכולנו חוקה אחת. ואל יהא יחוסך קל בעיניך אם אנו מתיחסים לאברהם יצחק ויעקב אתה מתיחס למי שאמר והיה העולם. וכך מפורש בישעיה + ישע' מ"ד ה' + זה יאמר לי"י אני וזה יקרא בשם יעקב וגו'. וכל מה שאמרנו לך בענין הברכות שלא תשנה כבר ראינו לזה ממסכת בכורים + פ"א מ"ד, עיי"ש בפ"י המשניות: ומפני זה יכול גר לומר וכו' לפי שאברהם היה אב לכל העולם לפי שהוא למדם אמונה + תמן תנינן הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבע י"י לאבותינו לתת לנו. וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהינו ואלהי אבות ישראל. וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהינו ואלהי אבותינו + אלהי אבותיכם (כי"נ) + זהו סתם משנה. והיא לר' מאיר ואינה הלכה + ה' בכורים פ"ד ה"ג הגר מביא וקורא שנא' לאברהם אב המון גויים נתתיך הרי הוא אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה ולאברהם היתה השבועה תחלה שירשו בניו את הארץ + אלא כמו שנתפרש בירושלמי + ביכורים שם הובא ברדב"ז לה' בכורים ובכ"מ שם, ועי' ספר המצות מ"ע ס"ר ר"ז + תמן אמרינן תני בשם ר' יהודה גר עצמו מביא וקורא מאי טעמיה כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היית אב + היה אב לאדם מכאן ואילך, ת [כיב"א] + לאברהם מיכאן ואילך אב לכל הבריות. ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כר' יהודה. אתא עובדא קמיה דר' אבהו והורי כר' יהודה. הנה נתברר לך שיש לך לומר אשר נשבע י"י לאבותינו לתת לנו. ושאברהם אב לך ולנו ולכל הצדיקים + הנלווים אליו, כך הנוסח בתשו' הרשב"א, א"ן+ ללכת בדרכיו והוא הדין לשאר הברכות והתפלות שלא תשנה כלום. וכתב משה ב"ר מימון זצ"ל + ע"ד התשובה עי' ווערטהיימר גנזי ירושלים ח"ב עמ' ז', עפנשטיין ע' מ"ד +.

*שולחן ערוך אורח חיים סימן נג סעיף יט
יש מונעים גר מלהיות ש"צ, ונדחו דבריהם

"מקרב אחיך תשים עליך מלך" – גר ועניני שררה

**בבלי יבמות (מה:), "רבא אכשריה לרב מרי בר רחל... מקרב אחיך קרינן ביה"
רבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל ואע"ג דאמר מר + דברים י"ז + שום תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים אל יהו אלא מקרב אחיך
האי כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה

(משנה סוטה (מא.), עפרש"י, גמ' שם (מא:)) "וכשהגיע...לאגריפס"
פרשת המלך כיצד?

מוצאי יו"ט הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנאמר +דברים לא+ מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ס"ת ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכ"ג נותנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד ושבוהו חכמים וכשהגיע +דברים יז+ ללא תוכל לתת עליך איש נכרי זלגו עיניו דמעות אמרו לו אל תתירא אגריפס אחינו אתה אחינו אתה

אגריפס המלך - מלך ישראל היה מזרעו של הורדוס והוא שנחרב בהמ"ק בימיו.
זלגו עיניו דמעות - שהמקרא הזה פוסלו מן המלכות.
אחינו אתה - שאמו מישראל.

וכשהגיע ללא תוכל לתת
תנא משמיה דרבי נתן באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל כלייה שהחניפו לו לאגריפס

**רמב"ם הלכות מלכים פרק א: ד-ה'
[ד] אין מעמידין מלך מקהל גרים אפילו אחר כמה דורות עד שתהיה אמו מישראל, שנאמר לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא, ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל, לא שר צבא לא שר חמשים או שר עשרה, אפילו ממונה על אמת המים שמחלק ממנה לשדות, ואין צריך לומר דין או נשיא שלא יהא אלא מישראל, שנאמר מקרב אחיך תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים לא יהו אלא מקרב אחיך.

[ה] אין מעמידין אשה במלכות שנאמר עליך מלך ולא מלכה, וכן כל משימות שבישראל אין ממנים בהם אלא איש.

**משנה סנהדרין (לב.), ובגמ' (לו:), "הכל כשרין... בדומין לך ליהווי", עפרש"י
אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה ... הכל כשרין לדון דיני ממונות ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות אלא כהנים לויים וישראלים המשיאין לכהונה

הכל כשרין לדון דיני ממונות הכל לאתויי מאי
אמר רב יהודה לאתויי ממזר
הא תנינא חדא זימנא כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ואין ראוי לדון דיני נפשות והוינן בה לאתויי מאי
ואמר רב יהודה לאתויי ממזר חדא לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר וצריכא דאי אשמעינן גר דראוי לבא בקהל אבל ממזר אימא לא ואי אשמעינן ממזר דבא מטיפה כשרה אבל גר דלא בא מטיפה כשרה אימא לא צריכא
ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות
מאי טעמא

דתני רב יוסף כשם שבית דין מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום
אמר אממר מאי קרא +שיר השירים ד'+ כולך יפה רעיתי ומום אין בך
ודילמא מום ממש
אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא והתיצבו שם עמד עמד בדומין לך
ודילמא התם משום שכינה
אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא +שמות י"ח+ ונשאו אתך אתך בדומין לך

ליהוי

מכל מום - פגם משפחה.

**בבלי יבמות (קא:), "רב שמואל בר יהודה... ונקרא שמו בישראל (קב.), עפרש"י, בפרט ד"ה גר (קב.).
רב שמואל בר יהודה הוה קאי קמיה דרב יהודה אמר ליה סק תא לזירזא דקני לאצטרופי בי חמשה לפרסומי מילתא אמר ליה תנינא בישראל בב"ד ישראל ולא בב"ד של גרים ואנא גר אנא
אמר רב יהודה כגון רב שמואל בר יהודה מפיקנא ממונא אפומיה מפיקנא ס"ד והא ע"פ שנים עדים
אמר רחמנא אלא מרענא שטרא אפומיה

אמר רבא גר דן את חברו דבר תורה שנאמר +דברים י"ז+ שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך הוא דבעינן מקרב אחיך אבל גר דן את חברו גר ואם היתה אמו מישראל דן אפי' ישראל ולענין חליצה עד שיהא אביו ואמו מישראל שנאמר ונקרא שמו בישראל

גר דן את חברו - דיני נפשות דאילו דיני ממונות אפילו לכל ישראל דתנן (סנהדרין דף לב) הכל כשרים לדון דיני ממונות ואמר' הכל לאתויי מאי לאתויי גר. עליך הוא דבעינן מקרב אחיך - אבל על הגר אפי' חברו אתה מקים עליו, דיין בכלל מלך דכתיב (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ אם דומה דיין למלך שאין צריך כלום יעמיד ארץ ועוד שימות הרבה כתובים כאן כל משימות שאתה משים לא יהו אלא מקרב אחיך. בישראל - משמע שיהא ישראל מכל צדדין.

**רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה יא; רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ב:ט, וכ"מ שם הכל כשרים לדון דיני ממונות אפילו גר והוא שתהיה אמו מישראל, וגר דן את חברו הגר אף על פי שאין אמו מישראל וכן הממזר והסומא באחת מעיניו כשר לדון דיני ממונות, אבל בדיני נפשות אין דנין אותן אלא כהנים לויים וישראלים המשיאין לכהונה ולא יהיה אחד מהן סומא אפילו באחת מעיניו כמו שביארנו.

בית דין של שלשה שהיה אחד מהן גר הרי זה פסול, עד שתהיה אמו מישראל, היה אחד ממזר אפילו שלשתן ממזרים הרי אלו כשירין לדון, וכן אם היה כל אחד מהם סומא באחד מעיניו כשר מה שאין כן בסנהדרין, אבל הסומא בשתי עיניו פסול לכל.

בית דין של שלשה שהיה אחד מהם גר וכו'. בפ' מצות חליצה (דף ק"א ע"ב) גרסינן אמר רבא גר דן את חברו דבר תורה שנאמר שום תשים עליך הוא דבעינן מקרב אחיך וכו'. אבל גר דן את חברו גר ואם היתה אמו מישראל דן אפילו ישראל ומפרש רבינו כהרי"ף ורוב המפרשים שכתבו דהיינו לדיני ממונות דוקא ובפ' החולץ ובפ' י' יוחסין אמרינן נמי כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה והא דבעינן אמו מישראל אפילו אמו מישראל קאמר וכ"ש אם אביו מישראל ואע"פ שאין אמו מישראל כך כתבו התוס' בפרק מצות חליצה (בד"ה לענין חליצה) ודין גר דן את חברו כתבו רבינו ספי"א מהלכות אלו והטעם שלא כתבו כאן וכתבו שם הוא משום דהא בדיני תנאי דיינים שבב"ד של כ"ג וב"ד של ג' ממונים לדון את ישראל מייירי הילכך דין גר דן את חברו גר אינו ענין לכאן אלא בפ"א דבחילוקים שבין דיני ממונות לדיני נפשות קא עסיק:

*שולחן ערוך הושן משפט סימן ז סעיף א
בית דין של ג', שהיה אחד מהם גר, הרי זה פסול לדון לישראל, אלא אם כן היתה אמו (או אביו) (מרדכי בשם תוספות פ"ב מצות חליצה) מישראל. וגר דן את חברו הגר, אע"פ שאין אמו מישראל. (ועיין בי"ד סוף סימן רס"ט).

כדי שיתפוסו עליהם גרים או קשים גרים כספחת?

**האם יש מצוה לקבל גרים?:

רמב"ם ספה"מ מ"ע ג',

והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת. ולשון סיפרי (פ' שמע) לפי שנאמר ואהבת את י"י אלהיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. הנה כבר בארו לך כי בהשתכלות תתאמת לך ההשגה ויגיע התענוג ותבא האהבה בהכרח. וכבר אמרו שמצוה זו כוללת גם כן שנדרוש ונקרא האנשים כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו. וזה כי כשתאהב אדם תשים לבך עליו ותשבחהו ותבקש האנשים לאהוב אותו. וזה על צד המשל כן כשתאהב האל באמת כמה שהגיעה לך מהשגת אמיתתו הנה אתה בלא ספק תדרוש ותקרא הכופרים והסכלים לידיעת האמת אשר ידעת אותה. ולשון סיפרי (שם) ואהבת את י"י וכו' אהבהו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. ר"ל כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב השם כמו שהעיד הכתוב (ישעי' מא) אברהם אוהבי שהיה גם כן לגודל השגתו דרש האנשים אל האמונה מחוזק אהבתו כן אתה אהוב אותו עד שתדרוש האנשים אליו

א"ת ערך "גרות", הקטע הא'

א. קבלת גרים. מצוה על בית דין לקבל גוי שבא להתגייר ולגייירו כדון[1]. ויש מן הראשונים שכלל במצות עשה של אהבת הגר[2] אף המצוה של קבלת גרים להכניסם תחת כנפי השכינה[3], שכיון שעל ידי קבלה זו הוא מתגייר הרי זה בכלל ואהבתם את הגר[4], ומהאחרונים יש מי שכתב שהמצוה נכללה בכלל מצות אהבת-ה'*, שכן אמרו: ואהבת את ה' אלהיך[5], אהבהו על כל הבריות כאברהם אביך, כענין שנאמר: ואת הנפש אשר עשו בחרן[6], מלמד שהיה אברהם אבינו מגייר ומכניסם תחת כנפי השכינה[7], הרי שמצוה היא זו[8]. ואותה שאמרו: רעה אחר רעה תבוא למקבלי גרים[9], לא אמרו אלא כשמשויאים - מפתים - אותם להתגייר, או שמקבלים אותם מיד[10], אבל אם הם מתאמצים להתגייר יש לנו לקבלם, שהרי מצינו שנענשו אברהם יצחק ויעקב שלא קיבלו לתמנע שבאתה להתגייר[11].

1. זוהר הרקיע לרשב"ץ עשין מ, ע"פ יבמות מז ב שהויי מצוה לא משהינן ושם א ושפטתם כו' ובין גרו ומכאן למדו שצריך ב"ד, ועי"ש שלדעתו ראוי גם למנותה למצוה מיוחדת במנין המצות, אבל לא מנוה מוני המצות.
2. ע"ע אהבת הגר וע' גר.
3. אזהרות הר"י אלברצלונג, עשה של אהבת הגר.
4. הר"י פרלא בפ' לסהמ"צ של רס"ג עשה יט. וע"ע אהבת הגר עמוד צח.
5. דברים ו ה.
6. בראשית יב ה.
7. ספרי דברים שם, ועי' סהמ"צ מ"ע ג. וע"ע אהבת ה'.
8. הר"י פרלא בפ' לסהמ"צ של רס"ג שם.
9. על יבמות קט ב.
10. על להלן.
11. תוס' יבמות שם, ע"פ סנהדרין צט ב, ועי"ש שהביאו גם מרחב ונעמה ורות שקיבלו אותן.

*בבלי יבמות (עח): "ויאמר ה' אל שאול... ושמונים אלף הוצב בהר" (עט).

ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים אל שאול שלא נספד כהלכה ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים וכי היכן מצינו בשאול שהמית הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן קא תבע אל שאול שלא נספד כהלכה וקא תבע על אשר המית הגבעונים אין דאמר ריש לקיש מאי דכתיב +צפניה ב' + בקשו את ה' כל ענוי ארץ אשר משפטו פעלו באשר משפטו שם פעלו אמר דוד שאול נפקו להו תריסר ירחי שתא ולא דרכיה למספדיה נתינים ניקרינהו ונפייסינהו +שמואל ב' כ"א+ ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם מה אעשה לכם ובמה אכפר וברכו את נחלת ה' ויאמרו לו הגבעונים אין לנו כסף וזהב עם שאול ועם ביתו ואין לנו איש וגו' יותן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום לה' וגו' מיפייס ולא פייסינהו אמר שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנין וגומלי חסדים רחמנים דכתיב +דברים י"ג+ ונתן לך רחמים ורחמך והרבך ביישנין דכתיב +שמות כ'+ בעבור תהיה יראתו על פניכם גומלי חסדים דכתיב +בראשית י"ח+ למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו וגו' כל שיש בו שלשה סימנים הללו ראוי להדבק באומה זו +שמואל ב' כ"א+ ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את ארמוני ואת מפיבושת ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל בן ברזילי המחולתי מאי שנא הני

אמר רב הונא העבירום לפני ארון כל שארון קולטו למיתה כל שאין ארון קולטו לחיים מתניב רב חנא בר קטינא +שמואל ב' כ"א+ ויחמול המלך על מפיבושת בן יהונתן בן שאול שלא העבירו

וכי משוא פנים יש בדבר אלא שהעבירו וקלטו ובקש עליו רחמים ופלטו ואכתי משוא פנים יש בדבר אלא שבקש רחמים שלא יקלטנו הארון והא כתיב +דברים כ"ד+ לא יומתו אבות על בנים וגו' אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא +שמואל ב' כ"א+ ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל הצור מתחלת קציר עד נתן מים עליהם מן השמים ולא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם וחית השדה לילה והא כתיב +דברים כ"א+ לא תליו נבלתו על העץ

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא שהיו עוברים ושבים אומרים מה טיבן של אלו הללו בני מלכים הם ומה עשו פשטו ידיהם

בגרים גרורים אמרו אין לך אומה שראויה להדבק בה כזו ומה בני מלכים כך בני הדיוטות על אחת כמה וכמה ומה גרים גרורים כך ישראל על אחת כמה וכמה מיד נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף שנאמר +מלכים א' ה' + ויהי לשלמה שבעים אלף נושא סבל ושמונים אלף חוצב בהר ודלמא ישראל הוּ לא סלקא דעתך דכתיב +מלכים א' ט' + ומבני ישראל לא נתן שלמה עבד ודלמא דוגור בעלמא אלא מהכא +דברי הימים ב' ב' + ויספר שלמה כל האנשים הגרים אשר בארץ ישראל [וגו'] וימצאו מאה וחמשים אלף [וגו'] ויעש מהם שבעים אלף (נושא) סבל ושמונים אלף חוצב בהר

**בבלי פסחים (פז:), "ואמר רבי אלעזר לא הגלה הקדוש ברוך...ורחמתי את לא רחמה"
ואמר רבי אלעזר לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר +הושע ב+ וזרעתיה לי בארץ כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין ורבי יוחנן אמר מהכא +הושע ב+ ורחמתי את לא רחמה

**בבלי יבמות (קט:), "דא"ר יצחק מאי דכתיב... כספחת בעור", עפרש"י
דא"ר יצחק מאי דכתיב +משלי י"א + רע ירוע כי ערב זר רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים ולערבי שלציון ולתוקע עצמו לדבר הלכה מקבלי גרים כר' חלבו דאמר ר' חלבו קשים גרים לישראל כספחת בעור

קשים גרים - שאין בקיאות בדקדוקי מצות ולמדן ישראל ממעשיהן.
כספחת - לישנא דקרא נקט ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב (ישעיהו יד).

**בבלי קידושין (ע:), "אמר ר' חמא ברבי חנינא כשהקב"ה משרה שכינתו...ולספחת"
אמר ר' חמא ברבי חנינא כשהקב"ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל שנא' +ירמיהו לא ל/ + בעת ההיא נאם ה' אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל לכל ישראל לא נאמר אלא לכל משפחות [והמה] יהיו לי לעם
אמר רבה בר רב הונא זו מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים דאילו בישראל כתיב בהו +ויחזקאל לז' + והייתי להם לאלהים [והמה] יהיו לי לעם ואילו בגרים כתיב +ירמיהו ל' + מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאם ה' והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים
אמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת שנאמר +ישעיהו יד' + ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב כתיב הכא ונספחו וכתוב התם +ויקרא יד' + לשאת ולספחת

**בבלי נדה (יג:), "ת"ר הגרים והמשחקין בתינוקות מעכבין את המשיח...אני עשיתי", עפרש"י
ת"ר הגרים והמשחקין בתינוקות מעכבין את המשיח
בשלמא גרים כדר' חלבו דא"ר חלבו קשין גרים לישראל כספחת אלא משחקין בתינוקות מאי היא

אילימא משכב זכור בני סקילה נינהו אלא דרך אברים בני מבול נינהו אלא דנסיבי קטנות דלאו בנות אולודי נינהו דא"ר יוסי אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנאמר +ישעיהו נז' + כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי

כספחת - דכתיב בגרים (ישעיהו יד) ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב לשון ספחת שקשים לישראל כספחת שאין בקיאים במצות ומביאין פורענות ועוד שמא למדים ישראל ממעשיהן מפי מורי הזקן ויש אומר שכל ישראל ערבים זה בזה ולא מילתא היא שלא נתערבו בשביל הגרים דאמרין במס' סוטה (דף לז:): נמצא לכל אחד מישראל שש מאות אלף ושלושת אלפים ותק"ן בריתות שכולן נתערבו זה בזה אלמא לא נתערבו על הגרים.

**בבלי יבמות (מז:), "ומודיעים... מ"ט שהווי מצוה לא משהינן" (שים לב למונח "מצוה"), עפרש"י
ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות
מ"ט

דאי פריש נפרוש דא"ר חלבו קשים גרים לישראל כספחת דכתיב +ישעיהו י"ד + ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב ומודיעים אותו עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני מ"ט א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בן נח נהרג על פחות משה פרוטה ולא ניתן להשבון (ומודיעים אותו עון שכחה ופאה) ואין מרבים עליו ואין מדקדקים עליו

אמר רבי אלעזר מאי קראה דכתיב +רות א'+ ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה אמרה לה אסיר לך תחום שבת +רות א'+ באשר תלכי אלך אסיר לך יחוד +רות א'+ באשר תליני אלין מפקדין שש מאות וי"ג מצות +רות א'+ עמך עמי אסיר לך עבודת כוכבים +רות א'+ ואלהיך אלהי ארבע מיתות נמסרו לב"ד +רות א'+ באשר תמותי אמות ב' קברים נמסרו לב"ד +רות א'+ ושם אקבר מיד ותרא כי מתאמצת היא וגו' קיבל מלין אותו מיד

מ"ט

שהויי מצוה לא משהינן

דאמר מר קשים גרים לישראל כספחת דכתיב ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב - לשון ספחת שאוחזין מעשיהם הראשונים ולומדים ישראל מהם או סומכין עליהם באיסור והיתר.

**תוספות יבמות (מז): ד"ב קשים, תוספות קידושין (ע): ד"ה קשים קשים גרים לישראל כספחת - לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות וישראל למדין ממעשיהם ובמס' נדה (דף יג: ושם) פירש בקונטרס עוד לשון אחר משום דכל ישראל ערבים זה בזה וקשה דבפרק אלו נאמרים (סוטה דף לז:) משמע שלא היו ערבין על הגרים דלא חשיב התם ערבות של ערב רב ועוד י"ל דקשים גרים לישראל לפי שמתערבין בהם ואין שכינה שורה אלא על משפחות המיוחסות שבישראל וי"מ לפי שביותר הוזהרו ישראל על הגרים ואין יכולין להזהר מאונאתן.

קשים גרים - פי' בקונטרס לפי שאינם בקיאים במצות ומביאים פורענות ועוד שמלמדים את ישראל ממעשיהם וכו' וי"מ לפי שכל ישראל ערבין זה בזה ולא מילתא היא דהא לא נתערבו בשביל הגרים כשקבלו התורה כדאמרין בסוטה (דף לז:) נמצא לכל אחד מישראל שש מאות אלף וג' אלפים [ותק"ן בריתות] שכולן נתערבו זה בזה אלמא לא נתערבו מן הגרים שהרי הרבה ערב רב עלה אתם ויש מפרשים דקשין גרים לישראל כספחת לפי שהזהיר הקב"ה עליהם בכ"ד מקומות שלא להונות אותם ואי אפשר שלא יצערם ויש מפרשים לפי שע"י הגרים ישראל בגלות כדאמר (פסחים דף פז:) מפני מה ישראל מפוזרים בכל ארצות יותר משאר עובדי כוכבים כדי שיתוספו עליהם גרים ולא נהירא דהא אמר ביבמות (דף מז.) עובד כוכבים הבא להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר תדע שישראל דווים דחופים ואמרי' התם משום דיפרוש הוא דאמר מר קשין גרים לישראל כספחת אלמא דבתר שיתגיירו קשים הם וה"ר אברהם גר פירש לפי שהגרין בקיאין במצות ומדקדקין בהם קשים הם לישראל כספחת דמתוך כן הקב"ה מזכיר עונותיהם של ישראל כשאין עושין רצונו וכה"ג מצינו גבי הצרפית (מ"א יז) שאמרה מה לי ולך איש האלהים (כי) באת אלי להזכיר [את] עוני שמתוך שהוא צדיק גמור היה נראה לה שמזכיר השם עונה ור"י פירש דלפיכך קשים שנטמעו בישראל ואין השכינה שורה אלא על משפחה מיוחסת וכן נראה דמשום הכי מיייתי הא דרבי חלבו על הא מילתא דר' חמא בר חנינא.

**רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג: ד-י"ח [יד] אל יעלה על דעתך שמשוון המושיע את ישראל או שלמה מלך ישראל שנקרא ידיד יי' נשאו נשים נכריות בגיותן, אלא סוד הדבר כך הוא, שהמצוה הנכונה כשיבא הגר או הגיורת להתגייר בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא להכנס לדת, ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית, ואם אשה היא בודקין שמא עיניה נתנה בבחור מבחורי ישראל, אם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרשו, אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה.

[טו] לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה, בימי דוד שמא מן הפחד חזרו, ובימי שלמה שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו, שכל החוזר מן העכו"ם בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגיירי הצדק, ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגיירים בימי דוד ושלמה בפני הדיוטות,

והיו ב"ד הגדול חוששין להם לא דוחין אותן אחר שטבלו מכ"מ ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם.

[יז] ולפי שגייר שלמה נשים ונשאן, וכן שמשון גייר ונשא, והדבר ידוע שלא חזרו אלו אלא בשביל דבר, ולא על פי ב"ד גיירוס חשבן הכתוב כאילו הן עכו"ם ובאיסורן עומדין, ועוד שהוכיח סופן על תחלתן שהן עובדות כו"ם שלהן ובנו להן במות והעלה עליו הכתוב כאילו הוא בנאן שנאמר אז יבנה שלמה במה.

[יז] גר שלא בדקו אחריו או שלא הודיעוהו המצות ועונשן ומל וטבל בפני ג' הדיוטות ה"ז גר, אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר הואיל ומל וטבל יצא מכלל העכו"ם וחוששין לו עד שיתבאר צדקותו, ואפילו חזר ועבד כו"ם הרי הוא כישראל מומר שקידושו קידושין, ומצוה להחזיר אבידתו מאחר שטבל נעשה כישראל, ולפיכך קיימו שמשון ושלמה נשותיהן ואע"פ שנגלה סודן.

[יח] ומפני זה אמרו חכמים קשים להם גרים לישראל כנגע צרעת שרובן חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל, וקשה הדבר לפרוש מהם אחר שנתגיירו, צא ולמד מה אירע במדבר במעשה העגל ובקברות התאוה וכן רוב הנסיונות האספסוף היו בהן תחלה.

המתח - מעשי

**שו"ת אגרות משה יורה דעה ח"ד סימן כו

בענין מינוי גר לראש ישיבה ומשגיח

בע"ה ט"ו מנחם אב תמש"ה.

מע"כ הרה"ג מוהר"ר ראובן סופר שליט"א

הנה נכדי הרה"ג מוהר"ר מרדכי טנדלר שליט"א קרא לי מכתבו של כת"ר, ומשום שקשה לי מחמת חלישות בריאותי ל"ע לכתוב, אמרתי מילים אלו בקיצור נמרץ, ובקשתי שיעתיקם במכונת כתיבה. הנה בפשטות, אמת מה שהזכרת מגמרא קידושין דף ע"ו ע"ב שום תשים עליך מלך מקרב אחיך, כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך וכו', במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמינן מינייהו, בנהרדעא אפילו ריש גרותא לא מוקמי מינייהו, ויבמות מ"ה ע"ב רבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל, ואע"ג דאמר מר שום תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים אל יהו אלא מקרב אחיך, האי כיון דאמו מישראל, מקרב אחיך קרינן ביה, והרמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ד אין מעמידין מלך מקהל גרים וכו' ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל, לא שר צבא לא שר חמשים או שר עשרה, אפילו ממונה על אמת המים שמחלק ממנה לשדות, ואין צריך לומר דיין או נשיא שלא יהא אלא מישראל, שאסור להעמיד גר לשום שררה בישראל. ומה שלא הוזכר בשו"ע, וזכר רק לגבי פסול לדון על ידי כפייה, ביו"ד סימן רס"ט סעיף י"א, וחושן משפט סימן ז' סעיף א', צ"ע. והכלל שהזכרת מיד מלאכי כללי השו"ע סימן ג' שאם נזכר בבית יוסף הוי כהכרעה כללית לפסוק לכל המקומות ושינהגו בכל המקומות כפי אותו הפסק אבל כשלא פסק בב"י ההלכה אלא בספר הקצר (שו"ע) דעתו שלא יחוייב אותו פסק אלא בארץ המערב לבד, ובב"י הביא האיסור למנות גר לשררה דכפייה ביו"ד ס"ס רס"ט, ובחו"מ ר"ס ז' ג"כ צ"ע, אבל נקודות אלו אינם נוגעים לעצם נידונינו משום שודאי שכן הלכה שאסור למנות גר לשום שררה.

והנידון שכת"ר שאל עליו היה בקשר למינוי גר למלמד או מגיד שיעור או משגיח או אפילו ראש הישיבה. ורצה כתר"ה להוכיח משמעיה ואבטליון (גיטין נ"ז ע"ב וסנהדרין צ"ו ע"ב, מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברבים, מאן אינון שמעיה ואבטליון) ועוד. והנה חוץ ממה שלא ברור לנו בדיוק יחוסם של גדלים אלו, אם לא היתה אמם מישראל, לא שייך לדינא להוכיח מהם שהרי הם היו הכי גדולים בתקופתם והיו בשלשלת הקבלה, ומי יודע אם לא היה מין הוראת שעה, וכעין שהיה בדבורה הנביאה שהיתה שופטת (עי' תוס' ב"ק ט"ו ע"א ד"ה אשר, דדבורה היו מקבלין אותה עליהם משום שכניה, וביבמות מ"ה ע"ב ד"ה מי לא טבלה, דעל פי הדיבור שאני) ומה שייך להתדמות להם. אבל למעשה יש לידע, שהמצווה של ואהבתם את הגר (דברים עקב י' י"ט) מחייבת אותנו לקרובם ולהקל בכל עניינים אלו. ולפיכך אחר ישוב גדול נראה, שאין להחשיב משרות אלו בתקופתנו כענין של מעשה שררה, דעיקר תפקיד של ישיבה הוא ללמד לתלמידים כשהם רוצים. ומה שיש כח להמנהלים והראשי הישיבה על התלמידים לסלקם או שלא לקבל אותם לכתחילה וכדומה, אין זה אלא כמו שררה של בעה"ב על פועליו, שאין זה מעין מינוי לשררה כלל. ולפי זה משרות אלו אינם אלא כמילוי תפקיד וכעניין של עסק. ואין לדמות זה למש"כ באג"מ יו"ד חלק ב' סימן מ"ד בענין מינוי אשה

להשגיח להכשרים, דהוי מינוי של שררה. דהתם הוא מינוי לעשות נגד רצון בעה"ב ע"פ כח התורה שצונו להאכיל דברים כשרים כמו ריש כורי בקידושין ע"ו ע"ב שפירש"י ממונה על המידות, והוא ממש כמו השגחה על הכשרות דמה לנו כשרות משקולות והמידות לכשרות איסורי מאכלות. וזהו שררתו, לעמוד על המשמר שיתקיים דיני התורה וממינוי זה יש לו הכח לעשות נגד רצונו דבעל הבית ולכן חשוב שררה. והמושג של שררה שנזכר באג"מ ח"מ ח"ב ס"ל ל"ד לגבי סילוק רב, הוי מושג אחר מהשררה הנדרשת לאיסור לא תשים עליך שאינו מחמת שררה דכפייה האסורה בגר, אלא מחמת שררה דכבוד דחייבין לנהוג בו כבוד - שלא מצינו שנאסר בגר. ובדבר מה שהערת אם יש איסור גם על הגר עצמו לקבל שררה, לכאורה נראה שאין כאן איסור כלל, גם בשררה ממש. ובאמת כמו שנכדי הנ"ל הזכיר אפשר דזה מה שקרה בימי שמעיה ואבטליון ובדבורה וכו', שמעצמם מחמת גדלותם היו הנשיא והאב"ד והשופט ולא הוצרך למנותם, וצ"ע בזה. ידידו, משה פיינשטיין.

**שו"ת משנה הלכות חלק יב סימן רעד (שו"ת משנה הלכות חלק ד סימן קצא)

בענין אי נכון לשדך עם גרי צדק
מע"כ ידידי הרב הגאון וו"ח כש"ת וכו' מוה"ר שמואל טוירק שליט"א רב ובעמח"ס חשובים.
אחדשכ"ת בידידות.

על דבר הגרי צדק מה שאמרתי לפקפק להשתדך בהם וכ"ת תמה ממה דכתיב ואהבתם את הגר וכ"ש שלא לרחק.

והנלפענ"ד דמע"כ עדיין מבחוץ בהלכה זו ודע שכ"כ התוס' יבמות (מ"ז ע"ב) קשים גרים לישראל כספחת שדוחים את השכינה מישראל שאין השכינה שורה אלא על משפחות המיוחסות בישראל, ומטעם זה אין להשתדך בהם ע"ש. והרשב"א יבמות הנ"ל ד"ה כידה כתב וז"ל ר' יוחנן אמר כל הגרים הבאים בישראל נימולין בטובתם וברצונם וביראת שמים הם נמולים ואין מאמינים בגר עד שבעה דורות שלא ישובו המים למוצאיהם וכו' ע"ש והוא הוא דנמצא עד ז' דורות עדיין עלול הגר לחזור לסורו ואין מאמינים בו גם בספר האשכול הל' גרים כתב והגרים שגייר אברהם ושרה והאבות לא נשאר מהם עד אחד ועיין בעה"ת עה"ת פ' יתרו גיורא עד עשרה דרא שכתבו עד י"ג וברד"ק על נ"ך כתב עד כ"ד דרי ע"ש וב"ח משנ"ה ח"ו הארכתי קצת, ועיין ב"ב ק"ט לעולם ידבק אדם בטובים וכו' ובפנחס ראיתם בן פוטי זה שפטם אבי אמו עגלים לע"ז וכו' הלך הכתוב ויחסו אחר אהרן, ועיין רש"י ותוס' ב"ב הנ"ל ועיין בספרינו משנ"ה ח"ז ס"ל ר"א ר"ב ר"ג באריכות ובספרינו משנ"ה ח"י ס"ל רל"ט וא"כ מי פתי יסור הנה ח"ו להכניס עצמו וזרעו בספק סכנה.

ומיהו כל זה עם בת ישראל נוהגת כדת ישראל אבל אם זרע הגיורת או הגר הם יראים ובת ישראל הרוצה אז ודאי שהגיורת קודמת וכן כתב בס' חסידים ס"ל שע"ז וז"ל כל שיש לו לב טוב ולוקח גיורת שיש לה לב טוב וצנועים וגומלי חסדים ונעימים במשא ומתן מוטב להתחתן בזרעם מלהתחתן בזרע ישראל שאין בהם אלה המדות לפי שהזרע של גר יהיו צדיקים וטובים עכ"ל, ועיין מ"ר פי"ז מה איכפת לי במיוחסים ועיין משנ"ה ח"ז ס"ל ר"א - ר"ג.

איברא דקצת ה' אפשר לדקדק בדברי הס"ח ובלשונו שכתב מוטב להתחתן בזרעם מלהתחתן בזרע ישראל שאין בהם אלה המדות ומדכתב להתחתן בזרעם משמע אבל בהם עצמן לא. ומיהו מרישא שכתב ולוקח גיורת משמע לכאורה אפילו גירות או גר ממש כל שהם צנועים יותר מבנ"י ודו"ק. דושה"ט בלב ונפש, מנשה הקטן

אי יכול להחזיק שם אב שהוא שקר
עוד להרה"ג הנ"ל

ולכאורה היה נראה לפום ריהטא דאם הוחזק כן שפיר דמי וכמו שכתב כיון שלא הוחזק בעיר באותו שם עד היום הזה וכו' אלא דא"כ דבריו ז"ל בלתי מובנים הם ולא רישא סיפא דסוף סוף מחזי כשקרא הוא ולא עוד שמחזי כשקרא אלא שקר גמור הוא שהרי ודאי שאין הוא בן פלוני, ולטעם זה דמחזי כשיקרא מאי נ"מ אם הוחזק כן או לא הוחזק, איברא דבתש' הרא"ש כלל י"ז ס"ל י"ב כתב באחד שנשתמד אביו והיה שמו יוסף בן שמעון ואחר שנשתמד אביו הניח שם אביו וקרא שמו יוסף בן שמואל לימים גרש את אשתו באותו שם החדש והכשירו הגט והרא"ש ז"ל תמה על המכשירין וכתב דאף אם יוכל אדם לשנות את שמו ולקרות לו שם אחר כדאמרין שלשה דברים מבטלין את הגזרה וי"א אף שינוי השם כמו שמצינו באברהם ושרה אבל שם אביו האידך יכול לשנות וכו' ע"כ. הרי כתב מפורש הרא"ש ז"ל דשם אביו א"א לשנות, וכבר ראיתי לאיזה אחרונים ז"ל שרצו לדייק בדברי הרא"ש ז"ל דדבריו סותרים מתשו' הנ"ל ורצו לדייק מכאן דעכ"פ משהוחזק מותר אפילו בשם אחר אלא דהקשה להו מדברי הרא"ש השניים ולפענ"ד אפילו ריח קושיא אין כאן מתרי טעמי חדא דאפילו לפי שיטתם יש לומר דדוקא לשנות שם אביו א"א כיון שכבר יש לו אב והוחזק בו או היה לו אב שהרי

עיקר כתיבת שם האב בגט הוא כדי לידע ושיהא מוכח מתוכו מי הוא ועיין נוב"י, א"ע ס' פ"ח קי"ג אבל בגר שאין לו אב ושם אב כלל היה יכול לקרא לעצמו כל מה שרוצה ואין זה שינוי שם אביו אלא בדא שם אב.

שנית אני אומר דודאי הני תרי תשובות חדא נינהו ואדרבה בא זה וגילה על זה דודאי אפילו בגר א"א להחזיק עצמו בשם שאינו והוא שקר גמור ולא שרק מחזי כשקר אלא הוא שקר גמור והאיך יאמר אברהם בן יעקב והוא אינו בן יעקב ומה שנתן הרא"ש ז"ל טעם מפני שלא הוחזק בעיר באותו שם עד היום י"ל דכוונתו לומר דכל שם שלא הוחזק בו ודאי אין זה שמו וממילא הוה שקר אלא שבשם שהוחזק בו באותו עיר מוקמינן ליה אחזקתו דזה הוא שמו כי עכ"פ לא ידעינן ליה בשם אחר אבל אי ידעינן ודאי שהוחזק בשם אחר בשקר והא שהחזיק לאו שם אביו הוא ודאי דצריך לכתוב שמו האמתי דאדם אינו יכול לשנות שם אביו וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בכלל י"ז דזה הוה שקר גמור. וראיתי להח"ס א"ע ס' מ"א ח"א באחד שהחזיק עצמו במקום הכתיבה של גט בשם יצחק בר ישראל ונתודע ששקר דבר וכתב הח"ס ז"ל תקנה לפרסם בביהכ"נ ע"י הכרזה ג"פ שזה שהחזיק עצמו בן ישראל הוא שקר והוא בן מלכה ובזה נעקר שם הראשון ונקבע השני אע"ג דכ' הרא"ש בתשו' כלל ט"ו ס' י"ד על גר שנתגייר שנתגדל ביניכם ורוצה לישא אשה וכו' אלא ודאי א"א וכו' התם לבדות לו שם פלוני אבל הכא נהפוך הוא שהחזיק עצמו בתחלה בשם של שקר וכו' ויש לזה כדמות ראי' מתשו' הרא"ש כלל טו"ב ס' י"ב והוא בש"ע ס' קכ"ט וכו' ע"ש ומדבריו הקדושים ראי' בס"ד לדברינו. ועיין שו"ת מהרא"י ס' קל"ח שכתב דאין לחלק בין אתחזק או לא דשם אביו לעולם א"א לשנות ועיין עוד רדב"ז ח"א ס' שע"ו ובפת"ש א"ע ס' קכ"ט סעי' קטן כ"ד האריך הרבה בזה והביא מחלוקת הפוסקים.

והנה לא מביא לדעת הפוסקים שהבאתי דא"א לשנות שם אביו לעולם אפילו כשהוא מוחזק ועכ"פ לפי מה שביארתי בס"ד דאפילו לא היה מוחזק מ"מ שקר ודאי הוא ודאי דאסור לנו בדין להחזיק את זה בשם המגדלו לעולם אלא אפילו לשיטות החולקים מ"מ נראה דאיכא כאן חשש יותר משינוי שם אביו דהתם עכ"פ אינם רוצים לשכח מהתינוק מקור מחצבתו משא"כ בדין שכל מגמתם דוקא לשכח את מקור מחצבתו שהוא גר ושאינו מזרע ישראל ולדין זה ודאי נ"מ גדולה שהוא אסור בדברים שהגר אסור בהם ואנחנו מצוים על ואהבתם את הגר וכו'. ע"כ לפענ"ד פשוט דאין לקראו בשם המגדל ואדרבה צריך להודיע ולפרסם שאין זה ולד ישראל מיוחס כדי שלא יתערבו פסולי קהל או גרים עם עם קודש המיוחסים והי' באמת בכלל הא דמכריז עליה דממזר הוא הכ"נ כן הוא לבד כי יש משום כל הני דברים שכתבתי והבאתי לעיל, והגם שגם כ"ג באמצע הדברים כתב לגבי גר דיהא מוכרח להגיד לו בשעה שנעשה בן י"ג שאם ירצה לחזור בו הרשות בידו אבל הרי המציאות מעיד בזה שרובם מהם דוקא רוצים לשכח את מקור מחצבתם ע"כ לפענ"ד למגדר מילתא היה מן הראוי לפרסם לכל האנשים מאמצי ילדים שלא יקראו הילדים בשםם כנלפענ"ד.